Napiersky II; Napiersky, Pred.-Lex. I (1843); ERM-i Aastaraamat IX—X (1934), lk. 204 jj. (H. Sepp).

H. S.

GULEKE, Reinhold Ludwig Ernst, balti-saksa arhitekt, sünd. 30. IV 1834 vkj. Mazsalace's (Salisburg'is) Lätimaal pastori pojana, õppis 1855—57 Tartu ülikoolis keemiat, seejärel Pariisis *Ecole centrale des arts et manufactures* ja 1859—61 Karlsruhe polütehnikumis. G. töötas Baltimail 1861—65, vahepeal New York'i ehitusbüroodes ja 1867—70 jälle Baltimail, kus võttis osa Pärnu-Viljandi ja Pärnu-Valga raudtee projektimise töist; ta teotses hiljemini Saksamaal, oli 1875—81 Pärnu linna arhitekt, 1881—1906 (vaheajaga 1897 ja 1898) Riia õpperingkonna ja Tartu ülikooli arhitekti kt. ja ehitusõpetuse dots.; surn. 16. XII 1927 ukj. Jenas. — G. poolt Tartus, Pärnus ja maal ehitatud arvukad hooned on ilma kunstiväärtuseta. G. peateeneks on balti keskaegsete ehitiste pilte ja plaane sisaldava koguteose „Alt-Livland. Mittelalterliche Baudenkmäler Liv-, Est-, Kurlands und Oesels" (Leipzig, 1896) koostamine; sellest tööst ilmus ainult osa (8 annet).

V. Vaga, Tartu ülikooli arkitektid (1928); Левицкій I (1902); *Alb. Livonorum* (1908) ja Nachträge.

V. V.

* **GUSTAV II ADOLF,** Rootsi kuningas. G. püüdis oma valitsuse ajal 1611—32 energiliselt viia Eesti ja Liivimaa haldust moodsamale tasemele ja teostada sel alal suuremat tsentralisatsiooni. Seejuures toetus G. üldiselt juba Karl IX (vt.) poolt rajatud sihtjoontele, ent osutas suuremat vastutulekut aadli seisukohtadele. Samal ajal rõhutas ta rohkem riigi fiskaalseid huve, mis olid tähtsad maakaitse seisukohast. Tagasihoidlik oli G. talupoegade vabastamise küsimuses, mille mööda minnes tõstatas ainult piiskop J. Rudbeckius (vt.) oma läbirääkimistel aadliga. G-i peamiseks püüdeks oli Baltimaade väliskaitset korraldada põhimõttel — iga provints pidagu end rahanduslikult ise ülal. Eestimaa aadel ja Tallinna linn osutasid reformiüritustele visa vastupanu, nii et neist täitus täiel määral ainult see osa, millega nõustus rüütelkond (veskitolli suhtes) ja linn (litsentside suhtes). Muudatused kohtukorralduse alal kujunesid aga pealiskaudseks, kuna reformiküsimus kiriklikul, hariduslikul ja hoolekande alal jäi G-i surmani lahtiseks. — Liivimaal olid G-l lahtisemad käed, sest siin ei olnud reformidele vastupanu avaldamas ühtlaseks rüütelkonnaks liitunud aadlit. Sõdades oli Liivimaa aadel jäänud väikesearvuliseks, ning G. ja eriti J. Skytte (vt. ka *Suppl.*) takistasid rüütelkonna ühiste seisuslikkude esinduste tekkimist. Ka Liivimaa rüütelkonna privileegide lõplik kinnitamine lükati järjest edasi. Nii võis J. Skytte esialgu väga intensiivselt teostada reforme provintsi tsentraliseeritud valitsemise suunas. Ent omalt poolt tegi G. Liivimaal suuri maadedonatsioone, mille tõttu Skytte töö mitmeski osas muutus tagajärjetuks. Alul ei kavatsenud G. anda Liivimaa aadlikele nende mõisade kinnitust ja laskis vastava komissariaalkohtu poolt üksikasjaliselt järele kaaluda aadlikkude nõudeid mõisade kohta. Lõpuks tunnustas ta siiski Karl IX lubadust tagasi anda tol ajal Rootsi poole üle läinud aadlikele nende mõisad. Ka kutsuti korduvate plakatitega tagasi ühes poolakatega maalt välja läinud saksa soost aadlikke. Nii läksid Liivimaa mõisad, mis maa vallutamise järel peaaegu kõik olid langenud kroonule, nüüd järk-järgult erakätesse. Peale selle läänistati sakslastele umbes niisama palju maid, kui neid restitueeriti. Umbes pool adramaade koguarvust kingiti Rootsi suuraadlikele. Sel teel püüdis G. rüüstatud Liivimaad kiiremini uuesti üles ehitada ja teda tugevamini köita Rootsi riigi külge. Ent seejuures mõjus kaasa G-i liigne järeleandlikkus isiklikele palveile ja teatav pillaminegi. Kõige selle tagajärjel Liivimaa jäi peaaegu täiesti ilma kroonumõisade tuludest ja sattus rahanduslikesse raskustesse suure mõisadereduktsioonini.

E. Blumfeldt, Gustav II Adolf (1936); R. Liljedal, Svensk förvaltning i Livland 1617—1634 (1933); J. Libe, A. Oinas, H. Sepp, J. Vasar, Eesti rahva ajalugu (1933), lk. 854 jj.

J. V.

GUSTAVSON, August, merendus- ja poliitikategelane, sünd. 7. XII 1894 vkj. Virumaal Kalvi v. põllupidaja pojana, õppis Kalvi vallakoolis, Viru-Nigula Pikaristi khk-koolis, Käsmu ja Narva merekoolis, lõpetas viimase 1914, sooritas s. a. kaugesõidukapteni eksami Riias ja 1915 meriväelipniku eksami Kroonlinnas ning kuulas 1916 Helsingis läbi